Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttamisesta (HE 196/2024 vp)

Ympäristövaliokunta 28.11.2024
Erityisasiantuntija Salla Koskela, ympäristöministeriö

Taustaa

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2024/1252 puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävän tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta (*kriittisten raaka-aineiden asetus*)
- Asetuksella pyritään varmistamaan EU-maiden talouden ja puhtaan siirtymän kannalta kriittisten raaka-aineiden saanti kestävästi. Kriittisten raaka-aineiden hankkeet voivat olla niin louhintaa, jalostusta kuin kierrätystä.
- Asetus on pääosin suoraan kansallisesti sovellettavaa, mutta sen toimeenpano edellyttää kansallista sääntelyä muun muassa tietyistä menettelyistä ja toimivaltaisista viranomaisista;
  - Asetus edellyttää kansallisen keskitetyn asiointipisteen määrittämistä 24.2.2025 mennessä.
  - Strategisille hankkeille tulee asetuksen mukaan osoittaa etusija hallinnollisissa ja tuomioistuinprosesseissa, jos tällainen etusijamenettely sisältyy kansalliseen lainsäädäntöön.

Kansallinen keskitetty asiointipiste

- Yhteyspisteviranomaiseksi määriteltäisiin Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.
- Käynnissä olevassa yhden luukun lainsäädäntöhankkeen yhteydessä tehtävä määritellään perustettavalle Lupa- ja valvontavirastolle vuoden 2026 alusta
  - YLP-hankkeessa valmistellaan yhden luukun palvelua: yksi valtakunnallinen viranomainen koordinoi ympäristöön liittyviä lupamenettelyjä, jolloin toiminnanharjoittaja voi asioida jatkossa keskeisesti vain yhden valtion ympäristöviranomaisen kanssa
  - Hallitusohjelman mukaisesti ”yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi tarvittavine selvityksineen. Tämä viranomainen vastaa myös siitä, että luvan hakijalla on mahdollisuus etukäteen keskustella luvitukseen liittyvistä velvollisuuksista, selvitystarpeista ja reunaehdoista.”
- Asetuksen mukaisesti yhteyspisteviranomainen toimii hankkeen toteuttajan ainoana yhteyspisteenä ja on vastuussa kriittisten raaka-aineiden hankkeiden lupamenettelyjen koordinoinnista.
- Yhteyspisteviranomaisen on autettava hankkeen toteuttajaa myös ymmärtämään lupamenettelyn kannalta merkityksellisiä hallinnollisia seikkoja ja annettava tietoja kriittisten raaka-aineiden hankkeiden kannalta merkityksellisistä hallinnollista menettelyistä
- Tehtävän toteuttamiseksi on tarpeen säätää myös yhteyspisteen tiedonsaantioikeudesta käsittelyssä oleviin ja olleisiin lupa-asioihin salassapitosäännösten estämättä.

Strategisten hankkeiden lupamenettelyjen määräajat

- Asetuksessa säädetään **strategisten hankkeiden** lupamenettelylle asetetuista määräajoista sekä mahdollisuudesta niiden pidentämiseen eräin edellytyksin. Strategisen hankkeen aseman voi saada komission päätöksellä.
- Määräajat louhintahankkeiden lupamenettelyille 27 kk ja muille hankkeille 15 kk. Määräajat ovat 24 kk ja 12 kk niiden hankkeiden lupamenettelyille, jotka olivat jo lupamenettelyssä ennen kuin ne tunnustettiin strategisiksi hankkeiksi
- Yhteyspisteviranomaisen tulee laatia hankkeen aikataulu toiminnanharjoittajan ja toimivaltaisten viranomaisten kanssa 1 kk kuluttua lupahakemuksen toteamisesta
- Esityksellä määriteltäisiin yhteyspisteviranomaiselle velvollisuus seurata määräaikoja ja mahdollisuus niiden pidentämiseen asetuksessa säädetyin edellytyksin
- Toimivaltaisen viranomaisen olisi esitettävä yhteyspisteviranomaiselle ehdotuksensa toimivallassaan olevan lupa-asian käsittelyn määräajan pidentämisestä, sekä perustelut pidentämiselle
- Toimivaltaisen lupaviranomaisen olisi huolehdittava ajantasaisten tietojen toimittamisesta yhteyspisteviranomaiselle

Strategisten hankkeiden etusija

- Strategisille hankkeille tulee asetuksen mukaan osoittaa etusija hallinnollisissa ja tuomioistuinprosesseissa, jos tällainen etusijamenettely sisältyy kansalliseen lainsäädäntöön.
- Kansallisesti on säädetty eräiden vihreän siirtymän hankkeiden etusijasta ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä
- Esityksellä säädettäisiin myös strategisten hankkeiden etusijasta näissä lupamenettelyissä
- Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten viittaussäännösten kautta kyseisiä lupahakemuksia koskevat valitukset tulisivat myös käsiteltäviksi kiireellisenä muutoksenhakutuomioistuimissa

Esityksen vaikutukset

- Ehdotetut säännökset sujuvoittavat osaltaan lupamenettelyä. Vaikutukset ovat pääosin suoraan asetuksesta johtuvia.
- Esityksellä ei olisi välittömiä ympäristövaikutuksia. Aineelliseen sääntelyyn ei esitettäisi muutoksia, eikä esimerkiksi lupien myöntämisen edellytyksiä muutettaisi
- Esityksellä on vaikutuksia kriittisten raaka-aineiden hankkeiden toimivaltaisiin lupaviranomaisiin;
  - Ehdotetuista säännöksistä vaikutukset olisivat vähäisiä ja johtuisivat velvollisuudesta tietojen välittämiseen yhteyspisteviranomaiselle
  - Suoraan asetuksesta tulevia vaikutuksia kohdistuu säädettyjen määräaikojen noudattamiseen
- Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle yhteyspisteviranomaisena toimimisesta olisi kyse kokonaan uudesta tehtävästä

Budjettivaikutukset

- Esitys edellyttää Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle 1 htv lisävoimavaroja yhteyspisteviranomaisen toimintaan.

  → Esitetään 80 000 euron lisäystä aluehallintovirastoille kohdennettavaan budjettirahoitukseen momentille 28.40.01.

- Strategisten hankkeiden etusija ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupamenettelyissä edellyttää 3 htv lisävoimavaroja aluehallintovirastoille. Kyseessä on maksullinen toiminta, jonka alennetun omakustannearvon tavoitehinta on 55 %.

  → Esitetään 132 000 euron lisäystä aluehallintovirastoille kohdennettavaan budjettirahoitukseen momentille 28.40.01.

Kiitos!

Salla Koskela, erityisasiantuntija
Ympäristöministeriö
Luontoympäristöosasto
salla.m.koskela@gov.fi
puh. +358 29 525 0236

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment